

**Broedvogels van
Landgoed Keukenhof
in 2015**

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2015/33

Broedvogels van Landgoed Keukenhof in 2015

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2015/33

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Unie
van Bosgroepen

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2015

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Bosgroep Midden Nederland

Wijze van citeren: de Boer V. 2015. Broedvogels van Landgoed Keukenhof in 2015. Sovon-rapport 2015/33. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Illustratie omslag: Roy Slaterus

Vormgeving: John van Betteray, *opmaak:* Kees Nuijten

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Gebiedsbeschrijving	4
3. Werkwijze en omstandigheden in 2015	5
3.1. Veldwerk	5
3.2. Interpretatie	5
3.3. Weersomstandigheden	5
4. Resultaten	7
4.1. Soorten en aantallen	7
4.2. Soortbesprekingen	7
4.3. Evaluatie	7
Literatuur	8
Bijlagen	
Bijlage 1. Lijst van te inventariseren soorten in 2015	9
Bijlage 2. Soortkaarten kartering 2015 (volgende pagina's)	2

Samenvatting

In het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap is in opdracht van Bosgroep Midden Nederland Kasteel De Keukenhof (63 ha) in het voorjaar van 2015 gekarteerd op broedvogels. Er werden vijf inventarisatieronden uitgevoerd in de periode april-juni, waarbij 21 uur en 15 minuten is besteed aan veldwerk, wat neerkomt op 20,2 minuten per hectare.

In totaal werden 33 verschillende soorten broedvogels gekarteerd. Het aantal soorten betreft een minimum, omdat geen speciale bezoeken zijn gebracht voor nachttactieve soorten.

In totaal zijn vijf Rode Lijst-soorten vastgesteld, Slobeend, Groene Specht, Spotvogel, Grauwe Vliegvanger en Nachtegaal.

Kasteel Keukenhof, 11 mei 2015 (R. Slaterus).

1. Inleiding

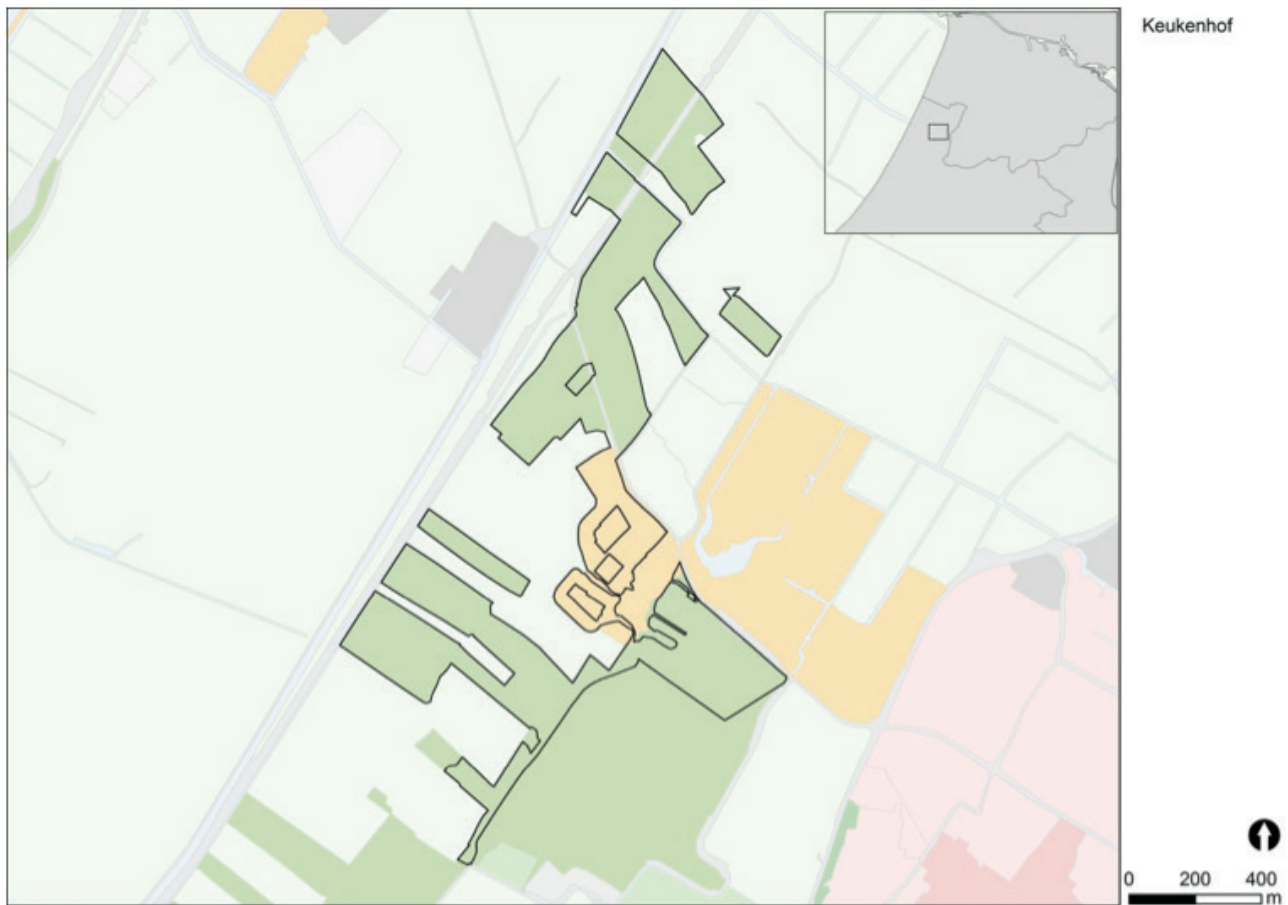
In het kader van de monitoring van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) Bosgroep Midden Nederland Sovon gevraagd een groot aantal objecten te inventariseren op broedvogels. In het voorjaar van 2015 is het landgoed rondom Kasteel De Keukenhof geïnventariseerd op broedvogels. Het veldwerk werd

gedaan door Roy Slaterus. Contactpersonen bij Bosgroep Midden Nederland waren Marjolein van Os en Jaap Bouwman. Een concept van dit rapport werd doorgelezen door Roy Slaterus. Hulp in het veld werd verkregen van Jan van Duin.

Kasteel Keukenhof, 9 juni 2015, (R. Slaterus).

2. Gebiedsbeschrijving

Figuur 1. Ligging en begrenzing Landgoed Keukenhof.

Kasteel Keukenhof te Lisse, Zuid-Holland, is een 17e eeuwse landhuis. Het omliggende landgoed wordt gekenmerkt door een parklandschap direct rond het kasteel met fraaie gazons en statige oude bomen en een bosrijk landschap afgewisseld met weilanden. Het landgoed is rijk aan stinzenplanten. Oude loofbomen (o.a. beuken), die holenbroedende vogels (bijvoorbeeld Kauw, Holenduif, Halsbandparkiet) nestgelegenheid bieden zijn vooral te vinden op korte afstand van het kasteel. Een enkele naaldboom is hier ook te vinden. Verder van het kasteel af – op een aanmerkelijk vochtigere bodem – gaat het veelal om moerasbosjes, die lastig toegankelijk zijn. Voor wandelaars (met laarzen) zijn de meeste percelen wel te bereiken over de paden die langs de randen lopen. Open water beperkt zich vooral tot de sloten langs de percelen en een enkele vijver. Aangrenzend aan het landgoed is het wereldberoemde bloemenpark Keukenhof gelegen. Zo druk als het daar is met toeristen in het voorjaar, zo rustig is het

op Landgoed Keukenhof (althans, op de momenten dat de broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd). De wijdere omgeving wordt vooral gekenmerkt door 'bollenland', ofschoon de duinstrook in het westen ook nabij is.

In tabel 2.1. worden de verschillende beheertypen in het onderzoeksgebied volgens de SNL-methodiek weergegeven.

Tabel 2.1. Oppervlakte van de verschillende beheertypen

Gebied	Beheertype	Opp ha
Landgoed Keukenhof	N16.02 Vochtig bos met productie	51,13
Landgoed Keukenhof	N17.01 Vochtig hakhout en middenbos	11,86
Totale oppervlakte		62,99

3. Werkwijze en omstandigheden in 2015

3.1. Veldwerk

In grote lijnen is de uitgebreide territoriumkartering toegepast, zoals beschreven in Van Dijk & Boele 2011. Bij de kartering zijn de soorten van de SNL-lijst vastgelegd (zie bijlage 1).

Er werden vijf inventarisatieronden uitgevoerd in de periode eind maart- half juni (tabel 3.1.). In totaal is 21 uur en 15 minuten besteed aan veldwerk, wat neerkomt op 20,2 minuten per hectare. Nachtrondes werden niet uitgevoerd. De meeste veldbezoeken begonnen rond zonsopgang en duurden tot rond het middaguur. De af te leggen route werd aangepast aan de terreingesteldheid, de tijd van de dag en de weersomstandigheden.

Territoria werden voornamelijk vastgesteld aan de hand van zingende of baltsende vogels. In geval van zeldzame soorten en soorten met grote, overlappende territoria of leefgebieden, werd geprobeerd een zo hoog mogelijke (nest indicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om te voorkomen dat niet-broedvogels werden meegeteld en om over- of ondertelling van moeilijk karteerbare soorten te voorkomen. Tijdens de inventarisatie lag de focus op het verzamelen van uitsluitende waarnemingen, d.w.z. waarnemingen van tegelijkertijd zingende of baltsende individuen.

Tabel 3.1. Tijdsinvestering in 2015.

Datum	Begin	Eind
30-3	9:00	11:45
5-4	14:00	15:15
17-4	7:45	12:15
11-5	6:30	11:00
22-5	8:00	12:15
9-6	5:30	9:30

3.2. Interpretatie

In het veld werden de waarnemingen, voorzien van de juiste broedcode, ingevoerd via een tablet-pc. De waarnemingen zijn in het autoclusterprogramma van Sovon geïnterpreteerd op basis van de criteria zoals beschreven in van Dijk & Boele (2011). Voordelen van dit programma zijn dat alle veldwaarnemingen digitaal beschikbaar zijn en dat de interpretatie transparant en reproduceerbaar is. De ligging van de territoria kan vervolgens eenvoudig worden weergegeven in een GIS-bestand. De verspreidingskaarten die in Bijlagen 1 zijn opgenomen, zijn gemaakt met behulp van het GIS-programma Arc-GIS.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2015 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3.2. zijn enkele variabelen samengevat.

De periode november - februari was vrij zacht, nat en zonnig. De gemiddelde maarttemperatuur zorgde uiteindelijk voor een buitengewoon zachte winter (Hellmanngetal in november 2014-maart 2015 7,8).

Maart was qua temperatuur normaal, zonnig en droog. Er waren regionale temperatuurverschillen, in het noorden was maart zacht, maar in het zuiden juist aan de koude kant.

Het grootste deel van de maand was een hogedrukgebied bepalend voor het weer. Aan het einde van de maand nam de wisselvalligheid sterk toe en was het af en toe zeer onstuimig, met op 31 maart storm aan zee met ook boven land zware windstoten.

Het aantal dagen met regen en de hoeveelheid regen bleven beperkt. Het zuidwesten was het droogst, de meeste regen viel in de oostelijke helft van het land. Maart was een zonnige maand met weinig regionale verschillen.

April was zeer zonnig, droog en aan de koude kant, met wederom (grote) regionale verschillen. Door een heersende noordelijke stroming was in het noorden van het land april veelal te koud, in het zuidoosten was april juist zachter dan normaal. Vorst aan de grond was in het oosten tot het einde van de maand aan de orde van de dag. Doordat hogedrukgebieden bepalend waren voor het weer, bleef de totale hoeveelheid neerslag beperkt. De minste neerslag viel in het westen van het land, op sommige plaatsen niet meer dan ca. 10 mm. Het oosten en zuidoosten waren het natst, natte dagen kwamen landelijk niet voor.

Mei was vrij koel, vrij droog en vrij zonnig. De maand begon koel, lokaal kwam de temperatuur 's nachts onder het vriespunt. Tot het einde van de maand kwam het nog regelmatig tot vorst aan de grond. Daarna volgde een wisselvallige, vaak winderige, periode, waarin de temperatuur opliep. Op 11 mei werd de eerste zomerse dag van het jaar genoteerd (>25 °C). Daarna werd met een overheersende westenwind weer vrij koele lucht van

zee aangevoerd. De temperatuur bleef daarbij vooral in het noorden op de meeste dagen onder normaal steken, vaak in combinatie met een stevige wind. In de zuidoostelijke helft van het land liepen de temperaturen nog wel regelmatig op tot boven de 20 °C. De meeste neerslag viel tijdens onweersbuien rond 5 mei en op een natte dag op 19 mei. Het zonnigst was het aan de kust, het noordoosten was het minst zonnig.

Juni kende een normale temperatuur en was droog en zonnig. Wel was het temperatuurverloop grillig, waarbij enkele korte periodes met warm tot zeer warm weer werden afgewisseld door langere periodes waarin de temperatuur rond of beneden normaal lag. Ook in juni was er 's nachts nog sprake van vorst aan de grond, door een combinatie van weinig neerslag en de aanvoer van heldere, koele lucht. Een groot deel van de maand werd het weer bepaald door hogedrukgebieden waardoor de hoeveelheid regen regionaal beperkt bleef. De meeste regen viel tijdens

(onweers)buien op 5, 12, 21 & 22 juni. Vooral de eerste helft van juni was zonnig, rond de langste dag was het juist uitgesproken somber. Zeeland was het zonnigst, terwijl het noordoosten van het land het minste zon zag.

Tabel 3.2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in maart-juni 2015, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2015	Ref	2015	Ref	2015	Ref
Maart	6,2	6,2	158	125	59	68
April	9,0	9,2	242	178	22	44
Mei	12,4	13,1	222	213	51	61
Juni	15,6	15,6	241	201	33	68

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In totaal werden 33 verschillende soorten broedvogels gekarteerd (tabel 4.1.). Het aantal soorten betreft een minimum, omdat geen speciale bezoeken zijn gebracht voor nachttactieve soorten.

In totaal zijn vijf Rode Lijst-soorten (Van Beusekom *et al.* 2005) vastgesteld: Slobeend, Groene Specht, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger en Nachtegaal.

Tabel 4.1. Aantallen en dichtheden van broedvogels op Landgoed Keukenhof in 2015.

Soort	2015	N/100 ha	Soort	2015	N/100 ha
Grote Canadese Gans	1	1,6	Staartmees	2	3,2
Brandgans	1	1,6	Grasmus	2	3,2
Kuifeend	1	1,6	Tuinfluitter	9	14,3
Krakeend	5	7,9	Zwartkop	32	50,8
Slobeend	1	1,6	Spotvogel	2	3,2
Blauwe Reiger	1	1,6	Bosrietzanger	1	1,6
Fuut	1	1,6	Boomklever	4	6,3
Havik	1	1,6	Boomkruiper	11	17,5
Buizerd	2	3,2	Zanglijster	11	17,5
Holenduif	5	7,9	Grote Lijster	1	1,6
Halsbandparkiet	5	7,9	Grauwe Vliegenvanger	1	1,6
IJsvogel	1	1,6	Nachtegaal	9	14,3
Groene Specht	1	1,6	Heggenmus	12	19,0
Grote Bonte Specht	10	15,9	Groenling	8	12,7
Kauw	2	3,2	Putter	4	6,3
Goudhaan	1	1,6	Appelvink	2	3,2
Glanskop	3	4,8			

4.2. Soortbesprekingen

Hieronder wordt kort ingegaan op het voorkomen van enkele opvallende soorten, gevolgd door een korte evaluatie in paragraaf 4.3.

Blauwe Reiger, n=1

In een moerasbosje langs een vijver werd een solitair nest met minstens één jong gevonden. In de naastgelegen Keukenhof is een Blauwe Reigerkolonie aanwezig (2009: 55 paar), het voorkomen in het gebied is niet geheel onverwacht gezien de aanwezigheid van geschikt habitat.

IJsvogel, n=1

2015 was een zeer goed jaar voor IJsvogels in Nederland. De soort is in Zuid-Holland een schaarse broedvogel, die voornamelijk in het rivierengebied voorkomt. Landgoederen met waterpartijen, zoals De Keukenhof, zijn ook geschikt als broedplaats. Dit wordt geïllustreerd door een succesvol broedgeval (drie jongen) in het onderzoeksgebied.

Nachtegaal, n=9

De Nachtegaal is in het westen van Zuid-Holland een typische broedvogel van de duinen en vochtig struweel in de polders. In het onderzoeksgebied was de soort goed vertegenwoordigd, waarbij de voorkeur voor de vochtige gebiedsdelen in het oog springt. In het (drogere) landgoedbos rondom het kasteel was de Nachtegaal afwezig.

4.3. Evaluatie

De in het onderzoeksgebied aangetroffen broedvogelsoorten zijn kenmerkend voor dergelijke bossen in West-Nederland. Zowel typische soorten van jong (moeras)bos als van oud landgoedbos zijn vertegenwoordigd, aangevuld met enkele soorten watervogels. Het gebied heeft voor soorten van ouder bos een functie als schaarse verbinding tussen de verspreid liggende verschillende bossen langs de binnenduinrand.

Een soort die mogelijk te verwachten was is de Kleine Bonte Specht, deze soort is echter schaars in de regio en heeft een lage trefkans. Als het bos de

komende jaren ouder wordt is dit zeker een soort om naar uit te kijken.

Bij het beheer dient het aanbeveling om oude bomen met veel hopen zoveel mogelijk te laten staan, deze vormen een broedplaats voor hopenbroeders.

Watervogels zijn relatief schaars in het onderzoeksgebied, Krakeend is de meest algemene (vijf territoria) van de gekarteerde soorten (bijlage 2). Havik (één territorium) en Buizerd (twee territoria) broeden beide in het onderzoeksgebied. Door de ontoegankelijkheid van sommige bosjes zijn de nesten van deze roofvogels niet opgespoord.

Bosvogels van oud bos werden vooral vastgesteld in het landgoedbos rondom het kasteel, hier zijn voldoende oude bomen aanwezig met hopen. Typische hopenbroeders van landgoedbossen met oude beuken zijn Holenduif, Kauw, Glanskop en Boomklever. Halsbandparkiet valt in West-Nederland ook in deze categorie, deze parkiet broedt in verlaten spechtenhopen. Een andere noemenswaardige soort van oud bos was Appelvink, een soort die de afgelopen decennia in opmars is in West-Nederland. De variatie in bostypen komt ook naar voren uit de aanwezigheid van soorten als Tuinfluiter, Spotvogel en Heggenmus, soorten van jong bos en struweel.

Literatuur

- VAN BEUSEKOM R, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN L. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HUSTINGS M.F.H., KWAK R.G.M., OPDAM P.F.M. & REIJNEN M.J.S.M. 1985. Vogelinventarisatie. PUDOC, Wageningen en Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Zeist.

Bijlagen

Bijlage 1. Lijst van te inventariseren soorten in 2015

Knobbelzwaan	Sperwer	Middelste Bonte Specht	Boompieper
Zwarte Zwaan	Buizerd	Kleine Bonte Specht	Graspieper
Indische Gans	Torenavalk	Wielewaal	Keep
Grauwe Gans	Boomvalk	Grauwe Klauwier	Europese Kanarie
Soepgans	Waterral	Klapekster	Groenling
Kolgans	Porseleinhoen	Roek	Putter
Canadese Gans	Klein waterhoen	Raaf	Sijs
Brandgans	Kleinst waterhoen	Vuurgoudhaan	Kneu
Nijlgans	Kwartelkoning	Buidelmees	Kleine Barmsijs
Casarca	Kraanvogel	Matkop	Kruisbek
Bergeend	Scholekster	Glanskop	Roodmus
Krooneend	Kluut	Baardman	Goudvink
Tafeleend	Kleine Plevier	Boomleeuwerik	Appelvink
Kuifeend	Bontbekplevier	Veldleeuwerik	Geelgors
Mandarijneend	Strandplevier	Oeverzwaluw	Ortolaan
Rosse Stekelstaart	Goudplevier	Huiszwaluw	Grauwe Gors
Eider	Kievit	Cetti's zanger	
Middelste Zaagbek	Kemphaan	Fluiter	Facultatief
Krakeend	Watersnip	Braamsluiper	Nachtzwaluw
Smient	Grutto	Grasmus	
Slobeend	Wulp	Sprinkhaanzanger	
Pijlstaart	Tureluur	Snor	
Zomertaling	Kokmeeuw	Spotvogel	
Wintertaling	Dwergmeeuw	Bosrietzanger	
Korhoen	Zwartkopmeeuw	Rietzanger	
Patrijs	Stormmeeuw	Grote Karekiet	
Kwartel	Kleine Mantelmeeuw	Boomklever	
Aalscholver	Zilvermeeuw	Boomkruiper	
Roerdomp	Geelpootmeeuw	Kramsvogel	
Woudaap	Grote Mantelmeeuw	Zanglijster	
Kwak	Dwergstern	Grote Lijster	
Grote Zilverreiger	Zwarte Stern	Grauwe Vliegenvanger	
Blauwe Reiger	Grote Stern	Nachtegaal	
Purperreiger	Visdief	Blauwborst	
Ooievaar	Noordse Stern	Zwarte Roodstaart	
Lepelaar	Turkse Tortel	Gekraagde Roodstaart	
Dodaars	Zomertortel	Paapje	
Fuut	Halsbandparkiet	Roodborsttapuit	
Roodhalsfuut	Velduil	Tapuit	
Geoorde Fuut	Gierzwaluw	Bonte Vliegenvanger	
Wespendief	IJsvogel	Engelse Kwikstaart	
Bruine Kiekendief	Draaihals	Gele Kwikstaart	
Blauwe Kiekendief	Groene Specht	Gr. Gele Kwikstaart	
Grauwe Kiekendief	Zwarte Specht	Rouwkwikstaart	
Havik	Grote Bonte Specht	Duinpieper	

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

In opdracht van:

Bosgroepen

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

